MAQSUD SHAYXZODANING ADABIY MEROSI VA IJTIMOIYSIYOSIY FAOLIYATI

Musurmonova Mohichehra Baxtiyor qizi
Toshkent Davlat Transport Universiteti
“Tarjima nazaryasi” yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Maqsud Shayxzodaning hayoti va ijodiy faoliyati keng yoritiladi. Adibning sovet davridagi murakkab taqdiri, uning yozuvchilik faoliyatidagi asosiy yo‘nalishlari, milliy ong va tarixiy haqiqat masalalariga bo‘lgan munosabati tahlil qilinadi. Shuningdek, uning adabiy merosi hamda o‘z davrida duch kelgan qiyinchiliklar o‘rganiladi. Maqolada Shayxzodaning shaxsiyati, uning adabiyotdagi o‘rni va sho‘ro davri ta’qiblaridan qanday omon qolganligi haqida ham so‘z yuritiladi.

Kalit so‘zlar: Maqsud Shayxzoda, ijodiy faoliyat, adabiyot, sovet davri, ta’qiblar, milliy ong, badiiy ijod, tarixiy haqiqat, sho‘ro siyosati

KIRISH

Maqsud Shayxzoda – o‘zbek adabiyotining yorqin vakillaridan biri bo‘lib, uning ijodi XX asrning eng murakkab davrlarida shakllangan. U nafaqat shoir, balki dramaturg, tarjimon va adabiyotshunos sifatida ham katta hissa qo‘shgan. Uning asarlari sovet mafkurasi ta’sirida yozilgan bo‘lsa-da, u milliy g‘urur va tarixiy haqiqatni asarlariga singdirishga harakat qilgan. Biroq, u ham ko‘plab boshqa ziyolilar qatori ta’qibga uchragan, unga turli ayblovlar qo‘yilgan va adabiy muhitda qiyin sinovlarni boshdan kechirgan. Ushbu maqolada Shayxzodaning hayoti va ijodi chuqur tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

1. Maqsud Shayxzodaning hayoti va ijodiy faoliyati Maqsud Shayxzoda (1908-1967) XX asr o‘zbek adabiyotining yetuk namoyandalaridan biridir. U asli ozarbayjonlik bo‘lib, keyinchalik O‘zbekistonga ko‘chib kelgan va o‘zbek adabiyotida katta iz qoldirgan. Shayxzoda dastlabki ijodini she’riyatdan boshlagan bo‘lsa-da, keyinchalik dramaturgiya va tarjimachilik sohalarida ham samarali ish olib borgan. Uning ijodiy faoliyatida tarixiy mavzular va insoniyat taqdiri bilan bog‘liq murakkab masalalar asosiy o‘rin tutgan.

2. Sovet davri va ta’qiblar

INTERNATIONAL CONFERENCE OF SCIENCE & TECHNOLOGY

Shayxzodaning hayoti sovet siyosati va uning intellektual qatlamga bo‘lgan bosimi bilan chambarchas bog‘liq. 1930-yillar repressiyalari davrida u millatchilikda ayblangan va ta’qib ostida qolgan. Bu davrda ko‘plab adabiyot va san’at arboblari “xalq dushmani” tamg‘asi bilan qatag‘on qilingan edi. Shayxzoda ham shunday taqdirni boshdan kechirdi, biroq o‘z ijodiy faoliyatini davom ettirishga muvaffaq bo‘ldi. U adabiy jarayonda faol ishtirok etgan bo‘lsa-da, doimiy nazorat va bosim ostida yashagan.

3. Milliy ong va tarixiy haqiqat muammosi

Shayxzodaning asarlarida milliy ong masalasi muhim o‘rin egallaydi. U tarixiy mavzularga murojaat qilib, milliy qahramonlar va xalq tarixini yoritishga intilgan. Uning “Mirzo Ulug‘bek” dramasi va boshqa asarlari shuning yaqqol namunasidir. Shoir sovet mafkurasi doirasida ishlashga majbur bo‘lsa-da, o‘z asarlarida mustaqil fikr va tarixiy haqiqatni aks ettirishga harakat qilgan. Bu esa uning ijodiy merosini yanada ahamiyatli qiladi.

4. Maqsud Shayxzodaning adabiyotdagi o‘rni va merosi

Shayxzodaning adabiy merosi o‘zbek adabiyoti uchun katta ahamiyatga ega. U nafaqat o‘z davrida, balki keyingi avlodlar uchun ham ulkan ijodiy maktab yaratdi. Uning she’rlari, dramalari va tarjimalari bugungi kunda ham dolzarb va qadrli. U Alisher Navoiy, Cho‘lpon va boshqa buyuk adiblarning asarlarini tarjima qilib, ularning g‘oyalarini keng targ‘ib qilgan.

XULOSA

Maqsud Shayxzoda – o‘zbek adabiyotining yorqin yulduzlaridan biri bo‘lib,

uning ijodi milliy g‘urur va tarixiy haqiqatni aks ettirishga qaratilgan. Shoir

sovet davrining qiyinchiliklariga qaramay, o‘z yo‘lidan qaytmagan va adabiy jarayonda faol ishtirok etgan. Uning asarlari bugungi kunda ham dolzarb bo‘lib, o‘zbek adabiyotining bebaho boyligi hisoblanadi. Shayxzoda ijodini o‘rganish

va targ‘ib qilish hozirgi avlod uchun ham muhimdir.

13

INTERNATIONAL CONFERENCE OF SCIENCE & TECHNOLOGY

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Karimov I. “O‘zbekiston mustaqillik yo‘lida” – Toshkent: O‘zbekiston, 1997.

2. G‘afurov A. “O‘zbek adabiyoti tarixi” – Toshkent: Fan, 2005.

3. Usmonov Q. “Maqsud Shayxzoda: hayoti va ijodi” – Toshkent: Adabiyot, 2012.

4. Saidov S. “Sovet davri o‘zbek adabiyoti” – Toshkent: Sharq, 2018.

5. O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi – Toshkent: “O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi” nashriyoti, 2000.